

Problematika drog v penitenciárním prostředí

Michal Simek

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michal Simek**
Osobní číslo: **H128463**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Problematika drog v penitenciárním prostředí**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na (zejména sociální) rizika konzumace návykových a psychotropních látek v penitenciárním prostředí;
- na hledání odpovědi na otázku, proč a jak se návykové a psychotropní látky do vězení dostávají a na jejich vliv na výkon trestu odnětí svobody;
- na možnosti sociální pedagogiky při nápravě tohoto jevu;

Součástí práce bude empirické šetření event. realizovaný výzkum, zaměřený na zjištění míry nebezpečnosti konzumace návykových a psychotropních látek v penitenciárním prostředí.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FISCHER, S., ŠKODA, J. Sociální patologie, analýza příčin a možností ovlivňování závažných patologických jevů. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s. 2009. ISBN: 978-80-247-2781-3.

MAREŠOVÁ, A., SOCHŮREK, J., VÁLKOVÁ, J. Drogová problematika ve věznicích ČR a některých zahraničních věznicích. Praha: IKSP, 2000. ISBN 80-86008-84-3.

MŮHLPACHR, P. Sociopatologie. Brno: Masarykova Univerzita, 2009. ISBN: 978-80-210-4550-7.

NEŠPOR, Karel. Návykové chování a závislost : současné poznatky a perspektivy léčby. Vyd. 2., upr. Praha : Portál, 2003. ISBN 978-80-7367-908-8.

Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 36/2010, kterým se upravuje protidrogová politika Vězeňské služby České republiky

Zákon 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní ČR.

Zákon 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Hana Jůzlová

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

15. prosince 2014

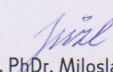
Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 15. prosince 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s příjmem, že vyrovnaní případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně

MICHAL SINEK
Jméno, příjmení a podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce „Problematika drog v penitenciárním prostředí“ se zabývá drogovou problematikou v prostředí českých věznic, tedy penitenciární péčí o drogově závislé ve výkonu trestu odnětí svobody. Cílem této práce je zmapovat charakter činností Vězeňské služby České republiky v souvislosti s tímto patologickým jevem. Popsat způsoby průniků drog do českých věznic. Odhalit důvody zneužívání drog odsouzenými v průběhu trestu odnětí svobody a bezpečnostní rizika z toho vyplývající. A v neposlední řadě využít těchto informací pro potřeby vězeňské služby, například při vzdělávání příslušníků v kurzu základní odborné přípravy

Klíčová slova: návykové látky, závislost, Vězeňská služba České republiky, výkon trestu odnětí svobody, drogová prevence

ABSTRACT

My Bachelor Work called Drug Problems in Penitenciar Milieu occupies about drug problems in Czech prisons, it means penitenciar care of people who are dependent on drugs during their staying in prison.

The aim of my Bachelor Work is mapping activity of the Czech Prison Service which is connected with this pathological phenomenon.

I describe the ways of the drug penetration to the Czech prisons.

I also reveal the reasons of drug abusing by prisoners during their imprisonment and resulting safety risks.

I want to recommend and use these information for the needs of the Czech Prison Service, for example for education of National Members during their courses of basic professional training.

Keywords: Addictive Narcotics, Dependence, The Czech Prison Service, Punishment, Imprisonment, Drug Prevention

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych touto cestou poděkoval své vedoucí práce PhDr. Haně Jůzlové za odbornou a metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování této bakalářské práce. Dále chci poděkovat Mgr. Martině Maraczekové, ředitelce Věznice Rapotice za povolení dělat výzkum v této věznici a za možnost vykonat ve věznici odbornou praxi. Poslední a největší dík patří mé manželce, za velkou trpělivost, shovívavost a toleranci, kterou projevila v době tvorby této bakalářské práce.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma **Problematika drog v penitenciárním prostředí** zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této práce. Elektronická a tištěná verze závěrečné práce jsou totožné. Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY	10
1.1 HISTORIE ČESKÉHO VĚZEŇSTVÍ	10
1.2 SOUČASNOST ČESKÉHO VĚZEŇSTVÍ	12
1.3 ORGANIZACE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY	16
1.4 SOUČASNÁ PROBLEMATIKA VE VĚZEŇSTVÍ.....	18
2 DROGOVÁ PROBLEMATIKA	19
2.1 VZNIK A PRŮBĚH ZÁVISLOSTÍ	20
2.2 NEJČASTĚJI UŽÍVANÉ DROGY.....	21
2.2.1 Alkohol.....	22
2.2.2 Nikotin.....	23
2.2.3 Léky.....	23
2.2.4 Těkavé látky	24
2.2.5 Halucinogeny	25
2.2.6 Stimulační drogy, opiáty	25
2.3 METODY PRŮNIKŮ DROG DO VĚZNIC	26
2.4 BEZDROGOVÁ ZÓNA VE VĚZNICÍCH	28
3 BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA PŘI KONTAKTU S OSOBOU POD VLIVEM DROG	30
3.1 PORUCHY CHOVÁNÍ DROGOVĚ ZÁVISLÝCH	32
3.2 KOMUNIKACE S OSOBOU POD VLIVEM DROG	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 VÝZKUM	36
4.1 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM.....	36
4.2 CÍL VÝZKUMU	36
4.3 SOUČASNÝ STAV ZNEUŽÍVÁNÍ DROG V ČESKÝCH VĚZNICÍCH.....	36
4.4 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ Z HLEDISKA PŘÍSLUŠNÍKŮ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR 38	
4.5 SHRNUÍ EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	42
4.6 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ Z HLEDISKA ODSOUZENÝCH.....	43
4.7 SHRNUÍ EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	48
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	53
SEZNAM OBRÁZKŮ	54
SEZNAM TABULEK	55
SEZNAM PŘÍLOH	56

ÚVOD

O problematice drog, ať už v penitenciárním, školním, nebo v jiném prostředí bylo popsáno mnoho stohů papírů, ale jak vidno, toto téma je neustále aktuální. A podle mého názoru je pořád o čem psát a co řešit. Drogová problematika je jedno z nejdůležitějších sociálních témat dnešní doby. Já budu svou bakalářskou práci situovat do penitenciárního prostředí, protože v tomto prostředí působím jako dozorce. Tudiž jsem v přímém kontaktu s odsouzenými, kteří buď brali, nebo bohužel ještě pořád drogy berou, i když jsou ve výkonu trestu odnětí svobody, kde by samozřejmě k tomuto jevu docházet nemělo. Ale i přes veškerou snahu všech zaměstnanců i příslušníků Vězeňské služby České republiky dnes a denně dochází. S tím se však pojí mnoho sociálních a bezpečnostních rizik, které je potřeba popsat a pokud možno eliminovat.

A právě těmto problémům bude má bakalářská práce zasvěcena. Prvním zkoumaným problémem bude, proč se do vězení drogy vůbec dostávají, jaký smysl má konzumace drog ve vězení.

Na to navazuje druhý problém a to, jakým způsobem se drogy do vězení dostávají a jak tohoto využít pro praktickou činnost vězeňské služby.

Třetím problémem jsou bezpečnostní rizika při kontaktu s osobami pod vlivem návykových a psychotropních látek a jak by se těchto nabytých vědomostí dalo využít při vzdělávání příslušníků vězeňské služby.

Cílem teoretické části práce je představení Vězeňské služby české republiky a uvést čtenáře bakalářské práce do problémů spojených s konzumací návykových a psychotropních látek v Českých věznicích.

Získaná a vyhodnocená data budou sloužit pro potřeby Vězeňské služby České republiky. Výzkum si klade za cíl poskytnout vězeňské službě zpětnou vazbu od příslušníků a odsouzených.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY

Cílem vězeňské služby je potřeba spravedlnosti. Zároveň uspokojuje potřebu ochrany občana a jeho majetku. Můžeme tedy říci, že Vězeňská služba je středem mezi soudnictvím a policií. Posláním je především izolace občanů, kteří se provinili proti řádu společnosti za účelem ochrany ostatních občanů. Za tím vším se skrývá dlouhodobý vývoj vězeňské služby.

Vězeňství a jeho historie se v českých zemích datuje do druhé poloviny 19. století ve všech zemích habsburské monarchie. Od 17. listopadu 1989 se psala nová kapitola českého vězeňství. V současnosti se vězeňská služba řídí Zákonem 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční strážce České republiky a také Zákonem 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a vyhláškou ministerstva spravedlnosti 345/1999 Sb. kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.¹

1.1 Historie českého vězeňství

V roce 1850 dochází na území habsburské monarchie včetně Čech, k zestátnění soudnictví a vězeňství. Ve 2. polovině 19. století se rozvíjí vzdělávání vězňů. Dle trestního zákona č.117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích byl odstupňován trest odnětí svobody na těžký žalář, žalář, tuhé vězení a vězení. Rozdíl spočíval v poutání, stravování, odívání a zařazování trestanců do pracovní činnosti. K výkonu trestu byli trestaní umisťováni po určitou dobu v samovazbě, pro zbytek trestu ve vazbě společné. Podle stupně zločinnosti a dosažené nápravy byli dále rozdělováni do 3 kázeňských tříd. Těm odpovídala různá míra přiznávaných zvýhodnění např. nákup zboží, dopisování, návštěvy atd. Chování a činnost trestanců upravoval Domácí řád. Jeho porušování bylo kázeňsky trestáno. Nejprísnějšími tresty bylo uložení pústu, tvrdého lože, samovazby nebo temnice. Všichni trestanci byli povinni vykonávat přidělenou práci. Museli také navštívovat bohoslužby a negramotní nebo nedostatečně vzdělaní trestanci do 35 let byli povinni se zúčastňovat školního vyučování. Správa mužských i ženských trestních ústavů byla svěřena do péče ženských řeholních řádů, z nichž v Čechách působil Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Dohled nad výkonem trestu prováděl domácí komisař, příslušný

---

¹ UHLÍK, J. *Historie věznění a vězeňství v Čechách*. Praha: Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, 2006. 319 s.

vrchní státní zástupce a v nejvyšší instanci generální inspektor pro vězeňství se sídlem v Praze.²

Po vzniku ČSR v roce 1918 byl převzat justiční a vězeňský systém rakouské monarchie. Základní legislativní úprava, organizace a správa vězeňství byla postupně zdokonalována. Výkonu trestu byl založen na postupném zmírňování vězeňského režimu v závislosti na průběhu nápravy trestanců, rozdělených zpravidla do 3 disciplinárních tříd. Převedení do I. třídy bylo předpokladem k návrhu na podmíněné propuštění z výkonu trestu. To bylo uzákoněno již v roce 1919. V roce 1928 existovalo 6 mužských věznic k výkonu trestů od 1 roku až po doživotí (Plzeň, Leopoldov). Dvě věznice pro nepolepšitelné trestance (Kartouzy, Ilava), dále pro choré a invalidní trestance (Mírov) a trestní ústav pro mladistvé do 20 let s trestem nad 6 měsíců (Mikulov). Vedle toho existovala samostatná ženská věznice s oddělením pro mladistvé (Řepy u Prahy). Vězeňství bylo centrálně řízeno příslušným odborem na ministerstvu spravedlnosti. Dohled nad výkonem trestu prováděli domácí komisaři, což byli příslušní okresní prokurátoři.³

Po rozpadu Československé republiky a vzniku tzv. Protektorátu Čechy a Morava zůstal v podstatě zachován dosavadní justiční a vězeňský systém včetně základní legislativní úpravy. Orgány nacistické okupační správy měly výhradní pravomoc řešit tzv. trestné činy proti Velkoněmecké říši. V této souvislosti spadaly pod jejich jurisdikci i občané protektorátu. V jednotlivých soudních věznicích a trestnicích často existovalo jednak protektorátní vedení, které zpravidla zajišťovalo provozní činnost, ale také říšské vedení, které zajišťovalo jejich využívání pro vazební účely nacistických soudů a vyšetřovací účely gestapa. Personál protektorátní správy ve vězeňství na všech stupních byl nucen složit slib věrnosti vůdci Velkoněmecké říše Adolfu Hitlerovi a zkoušku z německého jazyka. V souvislosti s protinacistickým odporem bylo v letech 1939 – 1942 vyšetřováno gestapem celkem 72 zaměstnanců protektorátního vězeňství, nejčastěji dozorcí. Dohled nad výkonem trestu nadále vykonávali domácí komisaři, zejména pak úředníci nově zřízené Generální inspekce vězeňství pro výkon nejvyššího dozoru nad soudními věznicemi a trestními ústavy. Působnost dozoru, všeobecná správa a řízení

---

² UHLÍK, J. F. J. *Řezáč - reformátor vězeňství a školství 19. století*. 1. vyd. Praha: Vězeňská služba ČR, 1997. 145 s

³ VRATISLAVA ČERNÍKOVÁ, Vojtěch Sedláček. *Základy penologie pro policisty*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002. ISBN 8072511041.

soudních věznic a trestnic se po dobu protektorátu několikrát měnila. Bezprostředně po osvobození od německé nacistické okupace rozhodovaly o umístování do vězeňských zařízení revoluční národní výbory. Teprve koncem roku 1945 se řízení a správa soudních věznic a trestních ústavů vrátila do kompetence ministerstva spravedlnosti. Dekretem prezidenta republiky č. 126 ze dne 27.10.1945 byly zřízeny zvláštní nucené pracovní oddíly ve všech věznicích krajských soudů a v trestních ústavech Plzeň, Valdice, Mikulov, Mírov a Řepy k zařazování odsouzených, zejména Němců s trestem odnětí svobody nad 5 let. Těchto oddílů bylo využíváno k odstraňování válečných škod na komunikacích a veřejných budovách a obnově národního hospodářství. Podmínky výkonu trestu z hlediska stupně omezení nebo zvýhodnění se měnily v závislosti na zařazení odsouzeného do první až čtvrté klasifikační skupiny. V roce 1968 bylo vězeňství převedeno z působnosti ministerstva vnitra do kompetence národních ministerstev spravedlnosti a to českého a slovenského. V rámci reformy vězeňství začal rozvíjet svojí činnost Výzkumný ústav penologický se sídlem v Praze. Ten se zabýval studiem osobnosti vězněného pachatele a možnostmi jeho nápravy. V roce 1992 byla zpracována nová koncepce českého vězeňství v duchu Evropských vězeňských pravidel, ale i vlastních humanistických tradic, na jejímž základě byl vydán zákon č.555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráž. Ten zásadním způsobem reformoval organizaci, řízení a výkon českého vězeňství. Vznikly 3 skupiny zaměstnanců: vězeňská stráž a justiční stráž, jejichž služební poměr se řídil zákonem č.186/1992 Sb., o služebním poměru Policie ČR a dále správní služba s civilními zaměstnanci v pracovním poměru podle zákoníku práce. V reformním období provádělo kontrolní činnost ve vězeňství Ředitelství SNV a komise pro vězeňství ČNR. Dozorová činnost prokurátorů zanikla transformací prokuratury na státní zastupitelství.⁴

1.2 Současnost českého vězeňství

V současné době se řídí vězeňská služba Zákonem 169/1999 Sb. a zákonem České národní rady č. 555/1992 Sb. o vězeňské službě a justiční stráž. Vězeňská služba ČR je organizační složkou státu a jejím zřizovatelem je Ministerstvo spravedlnosti. Nyní vězeňská služba zaměstnává kolem 10 tisíc lidí. Ve služebním poměru pracuje 6765 mužů

---

⁴ Zákon 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

a žen, občanských zaměstnanců je 3857. Příslušníci Vězeňské služby se v rámci své činnosti rozdělují na vězeňskou a justiční stráž.

Vězeňská stráž střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby. Střeží vazební věznice, věznice a ústavy pro výkon zabezpečovací detence.

Oproti tomu **justiční stráž** zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství, ministerstva a v dalších místech činnosti.⁵

V České republice je 36 věznic. Z toho 10 vazebních. V současné době se Vězeňská služba ČR potýká s přeplněností kapacit. Celkový počet vězněných osob se pohybuje okolo 22 000. Z toho je zhruba 2,5 tisíce obviněných. Každá věznice má svého ředitele, centrální správu zajišťuje generální ředitelství v Praze.⁶

Úkoly vězeňské služby

Vězeňská služba především:

- Spravuje a střeží vazební věznice a odpovídá za dodržování podmínek stanovených zákonem výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.
- Střeží a spravuje ústavy pro výkon zabezpečovací detence.
- Střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby, zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody.
- Prostřednictvím programů zacházení působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Cílem je vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění.
- Provádí také výzkum v oboru penologie a jeho výsledky dále využívá při své činnosti.
- Zajišťuje pořádek a bezpečnost a to v budovách soudů, státních zastupitelství, Ministerstva spravedlnosti a v jiných místech, kde je prováděna jejich činnost.

---

⁵ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2002, 264 s. ISBN 8086119602.

⁶ NAHODIL, František. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2003, 97 s. Eupress. ISBN 80-867-5405-7.

- Dále vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody. Za tímto účelem zaměstnávání osob provozuje hospodářskou činnost.
- Vede evidenci osob, které jsou ve výkonu trestu na území České republiky.
- Zabezpečuje vzdělávání příslušníků Vězeňské služby, občanských zaměstnanců Vězeňské služby a vzdělávání osob ve výkonu trestu.
- Poskytuje zdravotní služby osobám ve výkonu trestu, zabezpečovací detence, ve výkonu odnětí svobody, příslušníkům Vězeňské služby.⁷

Typy věznic

V České republice jsou čtyři typy věznic:

- s dohledem,
- s dozorem,
- s ostrahou,
- se zvýšenou ostrahou.

Ve věznicích s dohledem vykonávají tresty lidé odsouzení za nejméně závažné trestné činy. Čímž rozumíme nedbalostní trestný čin. Jsou zde odsouzení, kteří dosud nebyli ve výkonu trestu odnětí svobody za čin, který spáchali úmyslně. Odsouzené osoby se ve věznici mohou pohybovat bez omezení a většinou pracují.

Ve věznicích s dozorem jsou odsouzení za nedbalostní čin, který byl spáchán úmyslně. Nebo dotyčná osoba již páchala trestnou činností v minulosti. Odsouzení se v prostorách věznice pohybují pouze pod dozorem vězeňské služby. Ředitel může udělit výjimku odsouzenému pro volný pohyb ve věznici, pokud lze předpokládat, že toho nezneužijí. Dotyční pracují zpravidla na nestřežených pracovištích, která jsou mimo věznici. Zde jsou však pod dohledem zaměstnance vězeňské služby, který je kontroluje minimálně dvakrát za hodinu. Pokud plní své úkoly, jak je jim uloženo, může ředitel věznice odsouzenému povolit pohyb mimo věznici.

---

⁷ Vězeňská služba České republiky. *Zákon o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky* [online]. 1998, 2000 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/vazebni-veznice-liberec-79/o-nas-1591/vykon-vezenstvi-1132/>

Nejvíce odsouzených vykonává trest ve věznicích s ostrahou. Jedná se o 9 000 osob. V režimu se zvýšenou ostrahou je kolem 1150 odsouzených. Za nejzávažnější trestnou činnost je v českých věznicích také **37 vězňů odsouzených na doživotí**, z toho 35 mužů a dvě ženy. O tom, v jakém druhu věznice odsouzený bude, rozhoduje soud.¹⁰

Od 1. ledna 2009 zahájila Vězeňská služba provoz detenčního ústavu v Brně. Zabezpečovací detence je nový typ ochranného opatření pro pachatele závažné trestné činnosti.¹¹ Jde o osoby s vysokou mírou nebezpečnosti. Ústav v Brně má 48 lůžek, dalších 150 míst je v Opavě.

1.3 Organizace vězeňské služby

Organizačními jednotkami Vězeňské služby jsou:

- Generální ředitelství
- Vazební věznice
- Věznice
- Institut vzdělávání
- Ústav pro výkon zabezpečovací detence (ÚpVZD)

Generální ředitelství organizuje, řídí a kontroluje činnost ostatních článků Vězeňské služby. Hlavním představitelem je ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti, kterému zodpovídá za činnost Vězeňské služby. Právní úkony jménem státu provádí za Vězeňskou službu ředitel. Jednotlivé věznice a vazební věznice zřizuje a ruší ministr spravedlnosti. V čele těchto věznic stojí ředitelé, kteří se zodpovídají generálnímu řediteli, ten je jmenuje a odvolává.

Vazební věznice zabezpečují plnění zákonem stanoveného účelu. Tím je zabránit obviněnému v maření trestního stíhání či v pokračování jeho trestné činnosti. Vazba musí být vykonávána v souladu se zákonem č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů. V některých věznicích tohoto druhu lze zajišťovat i výkon trestu odnětí svobody. O tom, která z věznic to bude, rozhoduje generální ředitel Vězeňské služby. Samotný výkon vazby se vykonává v klasickém celovém režimu. To znamená, že

---

¹⁰ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 11/2006, *o vězeňské a justiční strážní České republiky*.

¹¹ Vězeňská služba ČR. *Vscr* [online]. 2002 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: www.vscr.cz

obviněný je uzamčen na cele. Tento režim nazýváme také jako pevný režim. Dnes také existuje velmi prosazovaný zmírněný režim, nazývaný jako volná vazba. Zde se obvinění mohou v určitém čase volně pohybovat po oddělení a komunikovat s dalšími obviněnými umístěnými na tomto oddělení. Účelem je sledování ve zmírnění psychické zátěže. Toto vše se organizuje za dodržování zákonných a bezpečnostních podmínek.

Věznice, zde se vykonává samotný trest odnětí svobody v souladu se zákonem o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů a za dodržení dalších povinností, které mu v souvislosti s výkonem trestu ukládají ostatní právní a vnitřní předpisy. Stejně jako u vazebních věznic může generální ředitel rozhodnout, ve kterých věznicích lze vykonávat výkon vazby. Většinou jsou k tomuto účelu zřízena samostatná oddělení, která musí být dostatečně zabezpečena.

Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky sídlí ve Stráži pod Ralskem. Tento institut spolupracuje s ostatními organizačními jednotkami, zajišťuje profesní přípravu příslušníků a občanských pracovníků VS ČR nezbytnou pro vykonávání jejich pracovních a služebních povinností.

Ústav pro výkon zabezpečovací detence je druh ochranného opatření. To se vykonává ve zvláštních ústavech, kde jsou realizovány různé psychologické, léčebné, pedagogické a další programy. Tyto ústavy jsou střeženy vězeňskou službou. Jedná se o osoby převážně psychicky postižené, které jsou nebezpečné pro společnost. Zabezpečovací detence není časově omezená. Trvá tak dlouho, dokud to vyžaduje ochrana společnosti. V Česku je zabezpečovací detence realizována ve Vazební věznici a Ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno a ve Věznici Opava. Pokud je osoba, které byla zabezpečovací detence uložena, nebezpečná svému okolí, soud nařídí její bezodkladné dodání do ústavu pro výkon zabezpečovací detence. Bezodkladné nastoupení do ústavu realizuje policie.¹²

Výkon zabezpečovací detence lze uložit samostatně i vedle trestu odnětí svobody. V tomto případě se pak vykonává až po výkonu trestu odnětí svobody. Její trvání závisí na

---

¹² Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 36/2010, *kterým se upravuje protidrogová politika Vězeňské služby České republiky*

posouzení důvodů ochrany společnosti, které přezkoumává vždy nejméně jednou ročně okresní soud. U mladistvých nejméně pak jednou za půl roku. Pokud by důvody pro její výkon pominuly, bude zajištěná osoba okamžitě propuštěná. A bude u ní realizováno ústavní ochranné léčení, pokud by pro ně splňovala podmínky.¹³

Vězeňská služba je financována prostřednictvím státního rozpočtu. Správcem je Ministerstvo spravedlnosti. Vězeňství má oproti soudnictví a státnímu zastupitelství mnohem složitější podmínky pro stanovení všech položek rozpočtu. Především mezd a platů, protože jde o instituci s nepřetržitou pracovní dobou, její výkon je prováděn ve ztíženém pracovním prostředí.¹⁴

1.4 Současná problematika ve vězeňství

I v současné době se Vězeňská služba potýká s různými problémy. Mezi ty nejdůležitější patří:

- Změna vězeňské populace. Narůstá počet recidivistů, mladších kriminálně narušených lidí s výrazně agresivnějším řešením situací. Zvyšuje se také podíl osob závislých na toxických látkách a sexuální devianti.
- Příslušníci vězeňské služby profesionálně selhávají.
- Počet vězňů bohužel neustále narůstá, tím se zvyšuje i potřeba kapacit. Nevyhovují tedy prostorové podmínky.
- Nezaměstnanost odsouzených má za následek nejen finanční tíseň, ale i více volného času, který tráví na ubytovnách a tím dochází k tzv. „ponorkovému efektu.“

---

¹³ VRATISLAVA ČERNÍKOVÁ, Vojtěch Sedláček. *Základy penologie pro policisty*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002. ISBN 8072511041.

¹⁴ ŠEJVL, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z adiktologie: fatální předávkování uživatelů nelegálních drog*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007, 151 s. ISBN 978-80-246-1349-9.

2 DROGOVÁ PROBLEMATIKA

Závislost je stav mysli, kdy je někdo podmíněn okolností nebo situací, o které si myslí, že ji potřebuje ke své existenci. Živé organismy jsou závislé na dostatku kvalitní potravy, vody, vzduchu atd. Velice často je závislost způsobena tím, že člověku něco nahrazuje. Závislost jako taková pak přináší únik (např. při požití alkoholu nemyslí dotyčný člověk na věci, které ho sužují).

Vznik závislosti je pravděpodobný u většiny látek ale i chování, které způsobují intenzivní pocit úlevy a potěšení nebo zbavují bolesti. Pokud je však tento přínos spojen s výraznými škodami na zdraví nebo na společenských vztazích a pokud člověk ztrácí schopnost přínosy a rizika racionálně zvažovat, jedná se o **závislost patologickou**.

Závislost na prožitcích způsobují hormony, které se uvolňují bezprostředně při vykonávané činnosti:

- adrenalin – hormon uvolňovaný strachem je zodpovědný za krátkodobou zvýšenou aktivitu. Urychluje srdeční tep, zvyšuje rozklad glykogenu na jednodušší monosacharidy. Také roztahuje cévy v kosterních svalech a zvyšuje tak jejich okysličování. Návyk může také způsobovat pocit úlevy i při kriminálním chování, běhu, kradení, násilí, hraní, testování, apod.
- noradrenalin – hormon umožňující tělu překonávat krátkodobou zátěž a zvýšenou aktivitu.
- dopamin – neurotransmitter zodpovědný za vnitřní motivaci, který způsobuje šťastné pocity při dosažení cíle a zároveň může vyvolávat určitou závislost. Tento neurotransmitter působí přímo na vegetativní nervovou soustavu, při jeho zvýšené hladině jsou tedy znatelné fyziologické příznaky jako např. zrychlený srdeční tep nebo zvýšení krevní tlak.
- serotonin – podílí se na vzniku nálad. Jeho zvýšená hladina vyvolává šťastné pocity, zatímco při jeho nedostatku se projevuje podrážděnost a deprese. Zároveň ale také ovlivňuje příjem potravy a cyklus spánku a bdění, jeho zvýšená či naopak snížená hladina proto může způsobovat poruchy spánku a příjmu potravy.

- testosteron – hormon podílející se na zvýšení sexuální touhy, vzrušení, žádostivosti a odměňování orgasmem.¹⁵

Závislost na látkách je chemická látka primárně působící na centrálně nervovou soustavu, kde mění mozkové funkce a způsobuje dočasné změny ve vnímání, náladě, vědomí a chování. Jejich časté užívání může vést ke vzniku fyzické či psychické závislosti.¹⁶

2.1 Vznik a průběh závislostí

Člověk začne experimentovat s různými typy drog, protože chce vyzkoušet jejich účinky. Potýká se se stavy, které drogy způsobují, a se stavy, které následují po intoxikaci. Někdy se může stát, že dotyčné osobě bohatě stačí jedna zkušenost a rozhodne se dál nic nepokoušet. Někdo užívá drogy příležitostně např. marihuanu, a po nějaké době ho to přestane bavit. Většinou je to souvislosti s dospíváním a se změnou životního stylu. Nicméně ve většině případů nezůstane dotyčný pouze u zkušeností. Člověk je účinkem drogy fascinován, provází ho neodolatelné chutě zkusit drogu znovu. Často se také stává, že dotyčná osoba užívá drogu po nějakou delší dobu a ve chvíli, kdy se dostane do obtížné životní situace, je ve velkém stresu a k droze se uchýlí jako řešení problémů. Toto vše je předstupněm rozvoje závislosti. Ve většině případů si člověk neuvědomuje, že by mu droga přinášela nějaké problémy nebo tyto problémy statečně popírá. Pak se stává, že místo o víkendech začne užívat drogu i přes týden, přestane chodit do školy či práce a okruh přátel se zúží pouze na lidi, kteří drogy berou. Pak začíná řešit pouze základní otázky – kde drogu koupit, za kolik ji koupit, jak si kdo na drogách užívá atd.

Skutečnost, kdy se stává člověk na droze závislý, se nedá spolehlivě určit předem a závisí na mnoha faktorech. Příčiny souvisí s psychickými dispozicemi, fyzickými dispozicemi, na sociálním a rodinném prostředí, s věkem, zkušenostmi, psychikou i s aktuálním zdravotním stavem. Osoba je náchylnější ke konzumaci drog v případě, že se cítí nejistý, provází ho smutek, úzkost nebo vztek. Pokud nemá dobré podmínky pro život a práci, když se mu nedaří v osobním životě, má zdravotní problémy, cítí se méněcenný či snad bezmocný. Mnohé výzkumy dokazují, že k drogám a alkoholu sahají dost často lidé, kteří trpí

---

¹⁵ ŠTABLOVÁ, R. a kol. *Drogy, kriminalita a prevence*. Praha: Policejní akademie ČR, 1997, ISBN 8085981-64-5 s. 11.

¹⁶ ROTGERS, Frederick. *Léčba drogových závislostí*. Vyd. 1. Překlad Martin Hajný, Magdalena Sláčalová. Praha: Grada, 1999, 260 s. Psyché (Grada Publishing). ISBN 8071698369.

depresemi nebo úzkostnými stavy. K drogám sahají proto, že si s tím nedokážou sami poradit a stydí se poprosit o pomoc. Mnohdy ani nevědí, že kdyby měli správné léky, mohli by se cítit daleko lépe a nemuseli by sahat k návykovým látkám. Při závislosti má pro jedince užívání nějaké látky přednost před jiným jednáním, kterého si kdysi cenil více. Centrální charakteristikou onemocnění označuje často silnou touhu užívat psychoaktivní látku. Touhu užívat drogy si mnohdy jedinec a snaží se proto užívání kontrolovat nebo i zastavit, většinou však neúspěšně.

Pro diagnostikování závislosti je potřeba, aby byly za posledních 12 měsíců přítomny alespoň tři z následujícího seznamu příznaků:

- Silná touha a nutkání užívat látku,
- potíže v kontrolování užívání látky,
- užívání látky k odstranění tělesných odvykacích příznaků,
- potřeba vyšších dávek drogy k dosažení očekávaného stavu,
- zanedbávání jiných zájmů a potěšení kromě užívání drogy,
- opakované užívání i přes jasný důkaz škodlivosti a škodlivých následků užívání.

Závislost můžeme dělit na tělesnou a psychickou. Fyzická závislost bývá často vnímána jako hlavní příčina všech problémů. Psychická bývá naopak často bagatelizována („Chce to jen silnou vůli.“) Tento postoj dost často zaujímají uživatelé drog, rodinní příslušníci uživatelů drog i většina veřejnosti. Jenže je to právě naopak. Fyzická složka závislosti nutí uživatele dodržovat určitý časový odstup mezi jednotlivými užitími drogy, aby nedošlo k rozvoji odvykacího stavu (abst'ák). Odvykací stav je sice velice nepříjemný, v některých případech může ohrozit i život postiženého. Psychická složka závislosti je však mnohem hůře ovlivnitelná. Její zvládnutí vyžaduje mnohem více než „jen“ pevnou vůli. Právě psychická závislost je důvodem, proč existují léčebná zařízení. K jejímu zvládnutí je totiž potřeba mnoha měsíců či let a je také příčinou recidiv i po několikaleté abstinenci.¹⁷

2.2 Nejčastěji užívané drogy

V následující části vám představím stručnou charakteristiku nejčastěji užívaných drog v Čechách. Jedná se o drogy legální i nelegální. Vzhledem k tomu, jak dlouho drogy

---

¹⁷ *Drogy: otázky a odpovědi : [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 198 s. Rádcí pro zdraví. ISBN 9788073672232.

lidstvo provází, nelze objektivně předpokládat, že se tato situace může nějak změnit. Zodpovědnost, zda psychotropní látku užívat, či ne, pak závisí na každém jednotlivci.

2.2.1 Alkohol

Alkohol je sloučenina látek získaná kvašením cukru. Je to chemická látka, která je v pivu, vínu i lihovinách. Všechny tyto lihoviny jsou ve společnosti velmi často užívané. Intoxikujícím prvkem je etylalkohol jinak řečeno etanol. Pokud tedy mluvím o alkoholu, mám na mysli nápoje, které jsou z větší části směsí ochucené vody a lihu.

Alkohol se zdá být méně nebezpečnou látkou, než ve skutečnosti je. Je to proto, že je obecně tolerován, jeho užívání je sice v České republice omezeno zákonnými úpravami, nicméně pro většinu populace je legálně dostupný. Stav užití alkoholu je neměnný, předvídatelný. Látku nelze užít injekčně, takže tím odpadá nebezpečnost aplikace. Co se však týče návykového potencionálu a rizik při užívání alkoholu, pohybuje se tato látka v rovině tvrdých drog. O to je nebezpečnější, že je jeho užívání tolerováno.

Alkohol působí na centrální nervový systém, který tlumí. Už v malém množství mohou být patrné jeho účinky na rychlost reakcí, úsudek, koordinaci pohybů a rozhodování. Vnímání bolesti však oslabuje, ovšem vysoká koncentrace alkoholu tlumí také centra pro dýchání a krevní oběh, to může vést až ke smrti. Dle hladiny alkoholu v krvi je možné opilost rozdělit jako:

- Lehkou (do 1,5g na litr)
- Středně těžkou (do 1,6 – 2,0 g na litr)
- Těžkou (od 2,0 – 3,0 g na litr)
- Velmi těžkou (na 3,0 g na litr) kdy dochází k bezvědomí a může hrozit zástava dechu a oběhu

Kocovina, která po alkoholovém večírku následuje, je způsobena více vlivy. Jde o narušení minerálního a vodního hospodářství a metabolismu, nevyspání, účinků alkoholu na mozek a tak bych mohl pokračovat dál. Chronické užívání je dlouhotrvající stav, který se projevuje ve fyzické i psychické oblasti a vede k závislosti.

Závislostní potencionál na alkoholu je vysoký. Platí rovnice, že v čím nižším věku se začne, tím je vznik závislosti snazší. Závislost má složku tělesnou a psychickou. Abstinenci příznaky nastávají několik hodin po skončení pití. Začínají třesem, mohou se projevit i vážné poruchy vědomí a halucinace. Abstinent může být agresivní.¹⁸

2.2.2 Nikotin

Nikotin se řadí mezi silně toxické, bezbarvé látky. Jde o rostlinný alkaloid obsažený v tabáku. Užívání nikotinu je vázáno na tabák tedy na jeho kouření. Jiné aplikační formy jako například speciální žvýkací tabák, nebo šňupání nejsou u nás příliš rozšířené. Smrtná dávka se pohybuje kolem 80 mg.

Počátky kouření tabáku můžeme vysledovat okolo roku 500 př. n. l. Kouř, který vdechují kuřáci do plic, obsahuje obrovské množství různých chemických sloučenin. A to ve formě plynů a tuhých částic. Z množství chemikálií bylo v tabákovém kouři rozpoznáno téměř 60 látek známé jako karcinogeny. To jsou látky, které jsou schopné vyvolat některý druh rakoviny. Nikotin se řadí mezi velmi toxické látky. Nevyhnutelným důsledkem spalování je oxid uhelnatý, který probíhá během kouření.

Tabák vyvolává velmi silnou psychosociální závislost. Odvykací stav je doprovázen ve většině případů velmi silnou nervozitou, podrážděností a neklidem.

2.2.3 Léky

Léky se řadí mezi širokou skupinu látek. A návykovou látkou může být mnoho preparátů, které ovlivňují mozek, resp. centrální nervový systém. Nejčastěji ji vyvolávají:

- Látky snižující strach a napětí.
- Látky způsobující euforii.
- Látky zvyšující tělesný a i duševní výkon.
- Látky měnící smyslové vnímání.

Seznam léků, které mohou tvořit závislost, by vydal na několik desítek stran. Proto se v následujícím textu zaměřím pouze na ty látky, které jsou zneužívány nejčastěji.

---

¹⁸ SKÁLA, Jaroslav. *...až na dno!?: fakta o alkoholu a jiných návykových látkách (zneužívání a závislost)*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha : Avicenum, 1988.

Mezi nejčastěji zneužívané látky se řadí.

- Benzodiazepiny,
- barbituráty,
- antidepresiva,
- antipsychotika.

Většina z výše uvedených jsou součástí mnoha domácích lékárníček. Zneužívané dávky jsou poměrně široké, ze začátku stačí jedna až několik tablet, ovšem postupně se můžeme propracovat až k několika desítkám. Co se týče předávkování, jsou tyto léky poměrně bezpečné, pokud nejsou užity s jinou tlumivou látkou, například alkoholem. Nebezpečná může být také kombinace výše jmenovaných léků, což může mít za následek smrt. Závislost na nich vzniká velice plíživě, odvykací stav se projevuje neklidem, návratem potíží. Mezi nejčastější nežádoucí účinky patří například: únava, ospalost, zmatenost, narušení krátkodobé paměti, ztráta motivace, snížení svalového napětí, přechod placentární bariérou a intoxikace plodu.¹⁹

2.2.4 Těkavé látky

Těkavé látky se řadí mezi nejbezpečnější skupinu látek. Rozhodně jsou nebezpečnější než běžné tvrdé drogy. Snadno dochází k předávkování, které vede k úmrtí. Pravidelné užívání totiž vážně poškozuje některé vnitřní orgány jako například mozek, ledviny, játra a kostní dřeň. Typickým zástupcem je toulén.²⁰

Nejběžnější zástupci těkavých látek

- Toulén – nejčastěji se používá k ředění barev a je běžně k dostání v drogeriích,
- perchloretylen – používá se jako technické odmašťovací a je také běžně ke koupě,
- aceton – ředění barev, dostání v drogerii,
- chemopren – běžné lepidlo, též volně prodejné,
- styrofix – modelářské lepidlo.

---

¹⁹ *Drogy: otázky a odpovědi : [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 198 s. Rádcí pro zdraví. ISBN 9788073672232.

²⁰ NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Léčba a prevence závislosti. Příručka pro praxi*. 1. vyd. Praha: Psychiatrické centrum, 1996. 199 s. ISBN 80-85121-52-2.

- Éter, chloroform, trichloretylen – všechny tyto látky se používají ve zdravotnictví, jejich dostupnost je obtížnější. V minulosti se používali jako celková anestetika.
- Poppers – řadí se v současnosti k těkavým látkám a jsou též volně k dostání.
- Celkem časté je také čichání plynu to zapalovačů. K oblíbeným zábavám také patří čichání „rajského plynu“ ze šlehačkových bombiček.

Závislost na těchto látkách vzniká celkem snadno. Ovšem postižený je obtížně léčitelný, už kvůli poškození nervového systému. Tyto látky poškozují člověka daleko více než jiné návykové látky. Dochází totiž k poškození sliznic dýchacích cest, ledvin a jater, k viditelným změnám mozkové kůry. Jak jsem již zmínil, u těchto látek je velké riziko předávkování. Dochází také velmi často ke ztrátě vědomí nebo k zástavě dechu kvůli poruše srdeční akce a krevního oběhu.

2.2.5 Halucinogeny

Jsou rozsáhlou skupinou přírodních a syntetických látek, ty vyvolávají změny vnímání od pouhého zostření po halucinace. Při užití těchto látek je velmi důležitý aktuální duševní stav a okolnosti. Pokud jsou tyto okolnosti dobré, je velice pravděpodobné, že i intoxikace proběhne pozitivně. V opačném případě je pravděpodobné, že intoxikace může být nepěkným zážitkem a užití halucinogenu může vést i k trvalému duševnímu poškození.

Mezi nejznámější halucinogeny patří LSD a lysohlávky. Po požití těchto drog se většinou ohlásí pocity závratě, nevolnosti, někdy i zvracení. Objevuje se rozšíření zornic, stoupá krevní tlak, tep i teplota. Projevy psychiky mohou být různé. Vědomí je zachováno. Odvykací stav se po jejich vysazení nedostavuje. Halucinogeny totiž nevyvolávají somatickou ani psychickou závislost.

2.2.6 Stimulační drogy, opiáty

Stimulancia jsou budivé látky nebo též psychomotorické stimulanty. Vyvolávají tělesné a duševní povzbuzení. Užití vyvolá různou míru stimulace organismu. Mezi nejvýznamnější zástupce patří pervitin, kokain, extáze (MDMA), mezi legální stimulanty řadíme kávu a čaj. Tyto látky mají mocný stimulační účinek na centrální nervový systém. Především na mozek. Mezi ty nejznámější patří:

- Pervitin – dávky se pohybují od 50 – 250 mg. Tuto drogu lze požívat nitrožilně, šňupáním i spolknutím. Intoxikace mizí za 8 – 10 hodin. Užití drogy vede k euforii

a snižuje únavu. Způsobuje nechutenství (anorexii). Pervitin uvolňuje zásoby energie, zvyšuje výkonnost celého organismu.

- Kokain – účinek se projevuje vzestupem krevního tlaku, zrychlením pulzu, rozšířením zornic, pocením a nevolností. Kokainista je veselý, družný a má halucinace příjemného obsahu. Dostavuje se euforie a nápadné chování. Kokain je silné anorektikum.
- Heroin – při intoxikaci nastává příjemná euforie. U žen může vyvolat rozladěnost, která bývá spojen s nevolností, zvracením a neschopností koncentrace. Prvními příznaky jsou akutní nevolnost, hučení v uších, pocit tepla v obličeji a svědění. Otrávený se poškrabuje po celém těle a dýchá povrchně. Při častém užívání je nejvíce postižena oblast charakterová a dochází k etické degradaci individua. Dotyčný je líný, bez vůle, bez potence, depresivní. Často trpí nespavostí, únavou a podrážděností, která se střídá s apatií.²¹

2.3 Metody průniků drog do věznic

Vzhledem k tomu, že jsem již několik let zaměstnancem Vězeňské služby a z operativních šetření oddělení prevence a stížností, dostávají se drogy do vězeňského prostředí zpravidla těmito pěti způsoby.

Prvním způsobem průniku drog do věznic je jejich přehození přes zakázané pásmo a oplocení věznice. Tento způsob se hojně využívá především v nižších stupních zabezpečení. Což jsou věznice s dohledem a dozorem. Odsouzení zneužívají uděleného volného pohybu, který jim umožňuje pohybovat se samostatně například po vycházkových dvorech, kde mohou přehozené předměty sebrat a následně přinést do ubytovacích prostor věznice. Odsouzení jsou velmi rafinovaní a dokáží najít mnoho způsobů, jak přehozené drogy přenést přes vstupní kontrolu. Nejčastější pomůcky pro přehazování drog jsou naříznuté tenisové míčky, se kterými není těžké hodit i několik desítek metrů.²²

Druhý způsob zneužívání je pronesení drogy při návratu z udělené volné návštěvy, přerušení výkonu trestu odnětí svobody, či při návratu z venkovního pracoviště. I zde jsou

---

²¹ ROTGERS, Frederick. *Léčba drogových závislostí*. Vyd. 1. Překlad Martin Hajný, Magdalena Slácalová. Praha: Grada, 1999, 260 s. Psyché (Grada Publishing). ISBN 8071698369.

²² SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie. I. díl, Úvod do teorie trestu a trestání*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007 a. 57 s. ISBN 9788073722036.

odsouzení velice kreativní při vymýšlení metod přenosu drog. Často využívají speciálně upravených kapes na nejrůznějších částech oděvů, bot i příkrývek hlavy. Zneužívají i potenciálu lidského těla. Mezi něž patří delší vlasy, ústní dutina, podpažní jamky, genitálie a v neposlední řadě i anální otvor.

Třetím způsobem jsou balíky a korespondence. Zde se projevuje kreativita metod průniků drog od rodinných příslušníků odsouzeného. V tomto případě se setkáváme s dvojitými dny balíků, skrytými kapsami, využívají i předměty v balících, nejčastěji sprchové gely, obaly sušenek i kuličkové deodoranty. Český člověk je opravdu vynalézavý. Nově se objevují drogy i v dutinách propisovacích tužek a zvýrazňovačů. Snad každá dutina se stává jednou z možností, kde drogy ukrýt.

Čtvrtým způsobem průniků drog do věznic jsou rodinný příslušníci či osoby blízké, kteří přicházejí na návštěvu. Zde se nejčastěji využívají malé děti. Návštěvníci spoléhají na citlivost strážných a doufají, že děti nebudou kontrolovat tak důkladně při vstupu do věznice. Využívají nejčastěji mladší děti, kojence a batolata. Protože nejlepší úkryt jsou zavinovačky, kočárky a pleny.

Pátý způsob s sebou nese rizika „dnešní“ doby technických inovací. Toho začali zneužívat i odsouzení. Jsou to dálkově ovládané létající drony a kvadrokoptéry. Tento způsob je pro odsouzené i pro osoby, které s infiltrací drog napomáhají, nejbezpečnější i finančně nejnáročnější metodou. Díky možnosti dálkového ovládní a kamerovým systémům je možné drogu do věznice nepozorovaně dostat i z větší vzdálenosti a s velkou přesností. Tímto způsobem se eliminuje možnost odhalení jak odsouzeného, tak i osoby drogy přenášející.²³

Odsouzení mají 24 hodin denně a 7 dní v týdnu na to, aby dokázali vymyslet nové a nové metody průniku drog do věznic. Vězeňská služba nemá možnost reagovat na každou z těchto metod okamžitě. Někdy může trvat i týdny, než se podaří novou metodu odkrýt.

---

²³ HÁLA, J. *Teorie a praxe vězeňství. 2, Optimalizace výkonu trestu odnětí svobody*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1999. 103 s. ISBN: 80-7040-376-4.

2.4 Bezdrogová zóna ve věznicích

V souladu se zákonem č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a vnitřním předpisem, který stanoví pravidla pro zřizování a činnost bezdrogových zón, je ve věznicích od 1.8.2002 zřízena bezdrogová zóna. Cílem je zamezení kontaktu odsouzených s návykovými látkami a s jejich uživateli. Prostory jsou situovány odděleně od ostatních ubytovacích prostor. Nadstandardní vybavení dovoluje aplikaci režimu bez drog a realizaci diferencovaného výkonu trestu.

V podmínkách věznic jsou do bezdrogové zóny zařazováni pouze ti odsouzení kteří drogy nikdy nebrali a nechtějí být vystaveni tlaku k jejich užívání. Dobrovolně se podrobují orientačním testům, které zjišťují přítomnost návykových látek. V bezdrogové zóně věznice probíhá standardní způsob zacházení. Bez terapeutického programu, má preventivní charakter.

Cílem pobytu v bezdrogové zóně věznice je:

- omezení kontaktu odsouzených s odsouzenými toxikomany, tedy i s návykovými látkami
- získání dovedností, potřebných pro praktický život po propuštění z VTOS, včetně vytváření a upevnění pracovních návyků
- nabídka společensky přijatelné alternativy trávení volného času a řešení problémů
- vedení k pozitivní změně či posunu hodnotové orientace a k nalézání smyslu života
- vytváření takového prostředí a atmosféry, kde konzumace drog nebude tolerována ani odsouzenými ani personálem

Bezdrogová zóna má kapacitu 48 míst. Tým pracovníků bezdrogové zóny tvoří dva vychovatelé, kteří se věnují odsouzeným. A také odborní zaměstnanci oddělení výkonu trestu (speciální pedagožka, sociální pracovnice, psycholog, případně vychovatel-terapeut či kaplan).

Programy zacházení odsouzených, umístěných v bezdrogové zóně, jsou upraveny v souladu s úkoly a podmínkami bezdrogové zóny. K tomuto účelu je pravidelně zpracováván týdenní plán aktivit. Důraz je kladen na pracovní zařazení, včetně

sebeobslužných činností (příprava jednoduchých jídel, opravy oděvních součástí, praní, žehlení atd.).

Odsouzení navštěvují speciálně výchovné a vzdělávací aktivity, realizované přímo v prostorách bezdrogové zóny, ale i mimo ni. Pravidelně probíhá jedenkrát týdně sociálně právní poradenství zaměřené k propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Vychovatelé vedou zájmové aktivity.

Po dobu provozu bezdrogové zóny nebylo při pravidelném monitoringu zjištěno zneužití návykových látek.²⁴

---

²⁴ Vězeňská služba České republiky. *Bezdrogová zóna* [online]. 2012 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-strar-pod-ralskem-92/o-nas-1626/vykon-vezenstvi-924/vykon-trestu-936/bezdrogova-zona-6563>

3 BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA PŘI KONTAKTU S OSOBOU POD Vlivem drog

U drogově závislých je velká pravděpodobnost, že jsou nakaženi HIV/AIDS či hepatitidou. Prevence by měla být brána jako celosvětová a prvořadá otázka veřejného zdraví. Vzhledem k tomu, že se za poslední dvě desetiletí dramaticky zvýšila konzumace drog, zvýšil se i objem vězeňské populace. V evropském prostředí by se mělo stát prioritou snižování počtu vězňů a to hledáním alternativních řešení. Jedná se o tresty odnětí svobody zvláště u uživatelů drog a u lidí s vážným chronickým onemocněním.

Na vězně by se mělo pohlížet jako na plnoprávné občany a měli by mít tedy možnost využívat dobrovolnou formu služeb, která plyne z léčebných a preventivních opatření, ke kterým by měli přístup v běžném životě.

Zdravotní péče ve věznicích by měla být stejná jako péče mimo ně. Evropské zkušenosti ukazují, že tohoto výsledku se dosahuje lépe, pokud je zdraví vězňů svěřeno do zodpovědnosti ministerstva zdravotnictví.²⁵

Zdravotní výchova a informovanost vězňů

Při nástupu výkonu vazby či trestu odnětí svobody by měli být všichni vězni informováni a poučeni o způsobech přenosu infekčních onemocnění a jejich povaze. O tom zda jsou přenosná krví a pohlavním stykem. Dále by měli být informováni o metodách a opatřeních, kterými je možné jejich šíření ve věznici i mimo ni zabránit. Dále se domnívám, že by měli mít možnost setkat se s informovaným zdravotníkem, který by odpovídal na všechny jejich dotazy.

Myslím si, že v tomto případě by se zamezilo nakažení mnoha jiných vězňů a tímto způsobem bychom byli také více chráněni „my“, zaměstnanci vězeňské služby.

Dobrovolné testování na HIV a prevence

Domnívám se také, že by odsouzení měli mít možnost nechat se testovat na vir HIV a ostatní krví přenosné choroby. V případě negativních výsledků by byli vyškoleni zdravotníci schopni zamezit jejich nákaze. A to komunikací s odsouzenými.²⁶

---

²⁵ ŠEJVL, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z adiktologie: fatální předávkování uživatelů nelegálních drog*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007, 151 s. ISBN 978-80-246-1349-9.

Dostupnost kondomů

Ze zkušeností věznice Rapotice mimo jiné vyplývá, že je zapotřebí prosazovat možnosti snadného přístupu ke kondomům a ve vodě rozpustným lubrikantům. I mnohé studie prokázali, že ve věznicích dochází k homosexuálním i heterosexuálním stykům, a je proto třeba zajistit dostupnost kondomů ve všech věznicích. Samozřejmě anonymně a zdarma. Ve věznicích je třeba prosazovat vznik místností, kde by byla povolována setkání manželů nebo by zde mohlo docházet k pohlavnímu styku mezi odsouzenými v humánních a bezpečných podmínkách. Tímto způsobem by se také posilovala sociální a emoční vazba mezi vězňými a jejich partnery a rodinami.

Zdravotní výchova zaměstnanců

Zaměstnanci věznic se musí školit a průběžně informovat o zdravotních, psychologických a sociálních aspektech HIV, hepatitidy i užívání drog. To proto, aby se sami cítili bezpečně a mohli vězňům poskytnout odpovídající podporu a vedení.

Zaměstnanci musí také znát a být schopni aplikovat obecná ochranná opatření proti přenosu virových onemocnění. Se všemi vězni je třeba zacházet stejně, jako by byli pozitivní. A to z důvodu tzv. serologického okna a také aby se zabránilo diskriminaci.

Dle mého názoru také chybí příležitost ke sdělování a výměně informací i dobrých praktik mezi ostatními věznicemi.

Zaměstnanci musí být rovněž očkovaní a to přinejmenším proti hepatitidě B, která představuje velké riziko přenosu při prohledávání kapes a zavazadel.

Zaměstnanci by také měli být z titulu své pozice poskytovatelů zdravotní péče maximálně informováni o preventivních profylaktických opatřeních. A to v reakci na vystavení se možné nákaze.²⁷

---

²⁶ *Vězeňství a nelegální drogy: sborník textů z oblasti užívání nelegálních návykových látek ve věznicích*. 1. vyd. Editor Spirig Harald, Miloslava Havlíčková, Michal Miovský. Praha: Úřad vlády ČR, 2003, 138 s. ISBN 80-86734-03-x.

²⁷ ŠEJVL, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z adiktologie: fatální předávkování uživatelů nelegálních drog*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007, 151 s. ISBN 978-80-246-1349-9.

3.1 Poruchy chování drogově závislých

Nejen závislost, ale i jakékoli užití drogy může člověka poškodit ve všech oblastech života. Tedy psychicky, biologicky i sociálně. Některé následky může přinést už první užití drogy. Jiné nastupují až po jejím dlouhodobém užívání.

Psychické následky

- Poruchy emocí, zvýšená dráždivost a labilita a člověk na drogách má sklony k extrémním citovým prožitkům.
- Zhoršení koncentrace a poruchy paměti, které v důsledcích mohou vést až k demenci.
- Neschopnost aktivity nebo naopak extrémní nabuzení. Po užití drogy může nastat aktivita (např. pervitin) a stejně tak i útlum (např. po toulenu či heroinu). Změna hierarchie hodnot i vymizení zájmů. Veškeré dosavadní zájmy jsou postupně vytěsněny drogou, která se dostane na nejvyšší příčku hodnotového žebříčku.
- Celková degenerace osobnosti, úbytek schopností. Dochází ke ztrátě vůle k překonávání potíží i ke ztrátě sebeovládání, které je nutné k odepření dávky.
- Psychotické poruchy - halucinace, bludy, psychomotorické poruchy, nepřiměřené emoce.

Biologické následky

- Celkové chátrání organismu, vyhubnutí, špatné stravovací návyky (u žen ztráta menstruace).
- Nedodržování hygienických návyků, zhoršená tělesná i zubní hygiena.
- Poškození jater, ledvin, zažívacího traktu nebo nervové soustavy.
- Riziko infekčních chorob - hepatitidy, HIV - přenosných zejména společnými injekčními stříkačkami a jehlami pro aplikaci drog.
- Abscesy, záněty a poruchy žilního systému.

Sociální následky:

- Neplnění povinností, absence, pokles výkonu a schopností a následná ztráta zaměstnání či vyhazovu ze školy.

- Narušení a zpřetrhání sociálních kontaktů, ztráta přátel. Závislý člověk vymění své dosavadní kamarády za drogu a lidi na ní navázané - drogovou partu. Dochází ke změně a ztrátě dosavadních vztahů.
- Devastace rodiny. Drogově závislý na rodině parazituje, často krade a prodává rodinný majetek, aby měl finance na drogu, lže a podvádí. Často rodinu rozbíjí. Vztah nedokáže udržet ani se stejně závislým partnerem, jediným společným zájmem je droga.²⁸

Z výše uvedeného textu je jasné, proč je užívání drog ve věznicích tak nebezpečné. Největším nebezpečím je agrese. Jedinec mnohdy dokáže vyprovokovat skupinu lidí.

3.2 Komunikace s osobou pod vlivem drog

Mnozí z nás si vůbec neuvědomují, že lidé závislí na drogách mají mnoho společného. Užívání návykových látek můžeme ve vztahu ke krizi rozumět několika způsoby.

Užívání drog je cesta, kterou chce osoba zmírnit psychickou bolest či prázdnotu, zmírnit projevy určité vztahové či osobní krize. Užívání drog vyplývá ze snahy vyhnout se důsledkům vlastního jednání a prožívání. Aktuální prožitek krize může vést k užití nebo opakovanému užívání drog. Užívání drog vede po čase vždy ke krizi.²⁹

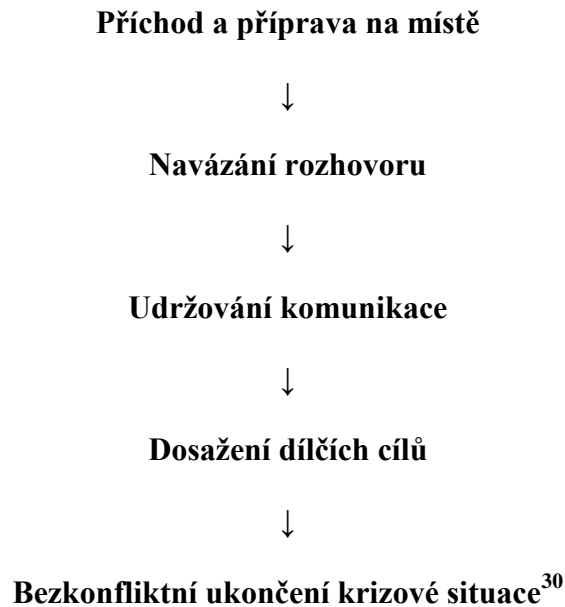
Snad každý příslušník vězeňské služby se může dostat do situace, kdy i slovo může zachránit život.

Posloupnost krizové komunikace s osobou pod vlivem drog by měla mít určitou posloupnost.

---

²⁸ *Vězeňství a nelegální drogy: sborník textů z oblasti užívání nelegálních návykových látek ve věznicích*. 1. vyd. Editor Spirig Harald, Miloslava Havlíčková, Michal Miovský. Praha: Úřad vlády ČR, 2003, 138 s. ISBN 80-86734-03-x.

²⁹ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, 543 s. ISBN 978-80-7367-342-0.

Mezi hlavní cíle krizové situace patří:

- odvrácení bezprostředního násilí
- příprava k neodkladnému zákroku
- shromažďování informací
- zakonzervování dosavadní situace³¹

Vzhledem k tomu, že nejsou situace vždy stejné, jedná se nejpravděpodobnější vývoj krizové situace.

Jak jsem již zmínil v úvodu této podkapitoly, lidé závislí na drogách mají mnoho společného. Většinou se nachází v těžké životní situaci. Dobrý „vyjednávač“ by se tedy měl snažit přiblížit psychickému stavu dotyčného a jednat s ním s patřičnou citlivostí. Bohužel i v současné době nejsou finance na proškolení a udržování těchto znalostí v našem oboru.

---

³⁰ VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 176 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2510-9.

³¹ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, 543 s. ISBN 978-80-7367-342-0.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Vzhledem k tomu, že pracuji u vězeňské služby již několik let, domnívám se, že mohu předložit svůj náhled na problematiku nelegálních látek ve věznici i problematiku závislosti u osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Předmětem mého výzkumu je výskyt nelegálních látek ve věznici, nalézt „slabá“ místa jak se do věznice mohou dostat a jak by bylo možné zamezit výskytu těchto látek ve vězeňském prostředí.

V praktické části budu zjišťovat, jakou úlohu mají zaměstnanci v boji proti závislostem a prevenci výskytu nelegálních látek ve věznici. Dále se budu věnovat drogové situaci ve věznici z hlediska odsouzeného. Pro tento kvantitativní výzkum jsem si zvolil metodu kombinovaných anonymních dotazníků. Každý dotazník se skládá z uzavřených a otevřených otázek. Výzkumný vzorek je tvořen padesáti respondenty. Z řad zaměstnanců i odsouzených.

4.1 Kvantitativní výzkum

Ve vlastním výzkumném šetření jsem se zabýval problematikou výskytu drog, ve věznici Rapotice. Dále jsem se zabýval motivací odsouzených k odbourání drog ve výše jmenované věznici. Jak jsem již zmínil, pro tento kvantitativní výzkum jsem zvolil metodu dvou anonymních dotazníků. Ten se bude skládat výběrových a volných odpovědí.

Pro získání potřebných dat jsem sestavil dva dotazníky vlastní konstrukce. Každý z nich se skládá z 10 otázek. Tyto dotazníky byly sestaveny tak, aby byli co nejjednodušší, a nejrychlejší jak pro zaměstnance tak pro odsouzené.

4.2 Cíl výzkumu

Drogy jsou ve vězeních okrajovou problematikou. Hlavním cílem mého výzkumu je tedy zjistit, jaké jsou možnosti pro zaměstnance věznice, zda se ve Věznici Rapotice drogy vyskytují, zda je možné zabránit průniku omamných a psychotropních látek do vězeňských objektů. Dále chci zjistit, zda je možné motivovat odsouzené k drogové absenci.

4.3 Současný stav zneužívání drog v českých věznicích

Dle poznatků dostupných z různých zdrojů lze současnou situaci v oblasti zneužívání a nelegální distribuce drog charakterizovat jako:

- Dynamika růstu počtu závislých osob, ale i osob experimentujících s drogami má jednoznačně vrůstající tendenci. Alarmující je také prudký nárůst prvokonzumentů. Snižuje se i věková hranice osob, které experimentují s drogami.
- V ČR se nejvíce požívá alkohol, co se týče nealkoholových drog, prvenství patří pervitinu. Ve větších městech seženete bez větších problémů heroin, kokain, LSD, extázi, hašiš i marihuanu.
- Co se týče úmrtnosti drogově závislých má Česká republika lepší bilanci než například země západní Evropy.

Téměř všechny prostředky, které vláda přidělila Ministerstvu spravedlnosti na řešení drogové problematiky, jsou určeny pro Vězeňskou službu ČR. V minulém roce bylo vynaloženo na drogovou problematiku ve vězeňském prostředí téměř 8 mil. Kč.

Využity byly následovně:

- 2,5 mil. Kč na monitoring drog v moči vězňů,
- 2,5 mil. Kč investičních výdajů na odborné vybavení poraden drogové prevence (z toho 1,5mil. na vybavení počítači, 1 mil. Kč na vybavení poraden tiskárnami a softwarem),
- 1,1 mil. Kč na zavádění programu bezdrogových zón ve věznicích, z toho 600 tis. Kč investičních výdajů),
- 700 tis. Kč na program využití služební kynologie
- 580 tis. Kč na zvýšení počtu krizových oddělení, z toho 330 tis. investičních výdajů),
- 400 tis. Kč na realizaci terapeutických programů u odsouzených vykonávajících trest odnětí svobody ve specializovaných odděleních pro toxikomany a bezdrogových zón věznic,
- 300 tis. Kč na vzdělávání vězeňského personálu se zaměřením na drogovou problematiku.³²

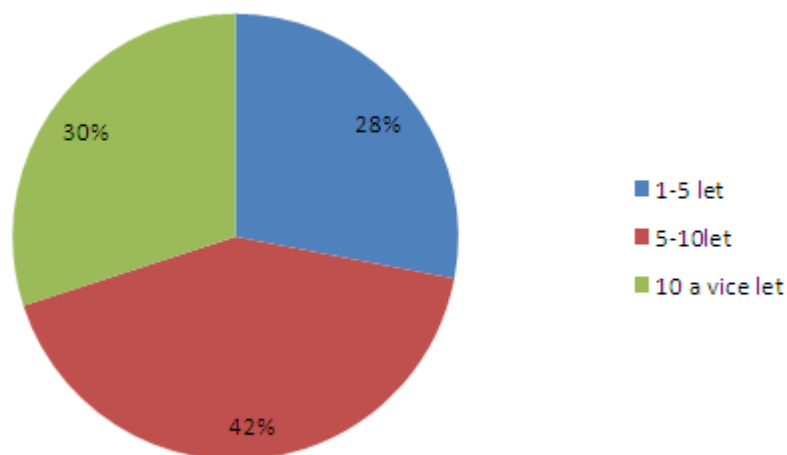
---

³² MAREŠOVÁ, Alena, Jana VÁLKOVÁ a Jan SOCHŮREK. *Drogová problematika ve věznicích ČR a některých zahraničních věznicích*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000, 122 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-84-3.

4.4 Vlastní výzkumné šetření z hlediska příslušníků Vězeňské služby ČR

Otázka č. 1: Jak dlouho jste zaměstnancem vězeňské služby?

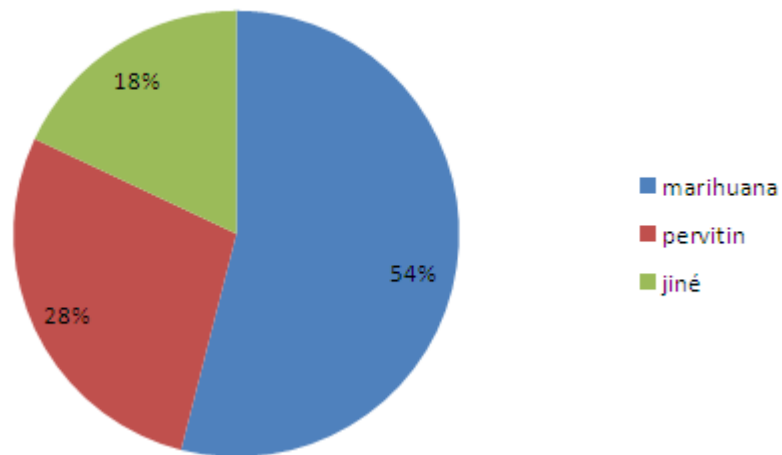
Graf č 1: Délka služebního poměru

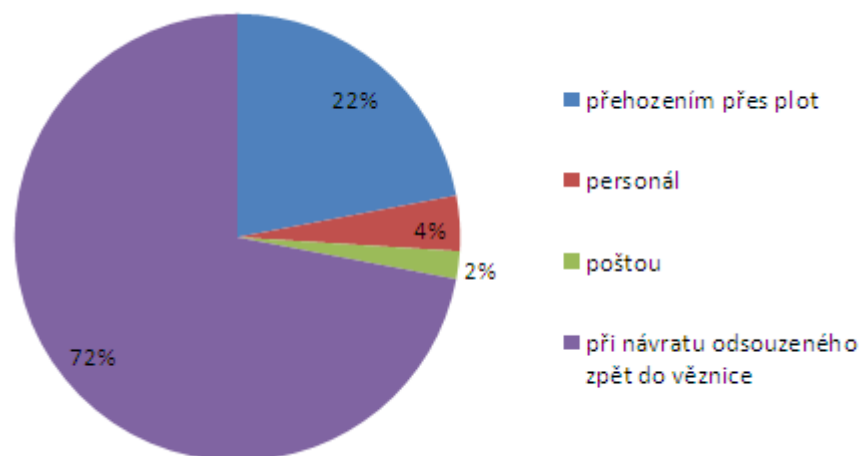
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2: Setkal jste se za dobu svého působení u vězeňské služby s výskytem drog ve věznici?

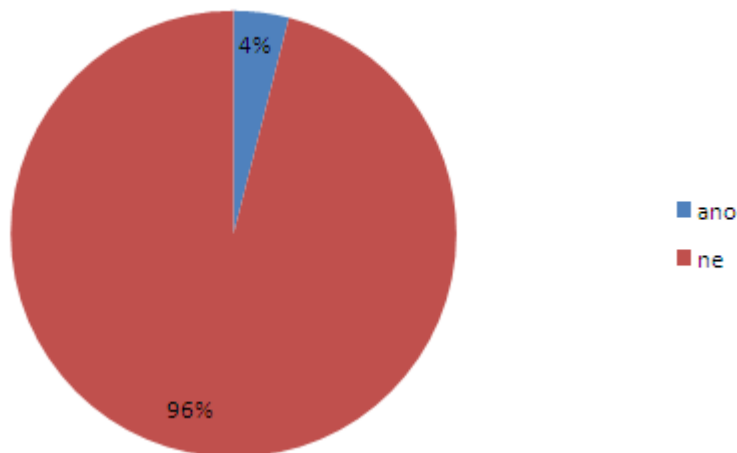
Na tuto otázku odpovědělo 50 respondentů „ano“.

Otázka č. 3: O jaký typ drogy se jednalo?*Graf č. 2: Typy drog*

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4: Jakým způsobem se podle Vás drogy dostávají?*Graf č. 3: Způsoby průniku drog do věznice*

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5: Myslíte si, že je způsob odhalování drog ve věznici efektivní?*Graf č. 4: Efektivita odhalování drog*

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 6: Jsou odsouzení testováni na přítomnost drog?

Na tuto otázku odpovědělo všech 50 respondentů „ano“.

Otázka č. 7: Jakým způsobem se provádí test na přítomnost drog?

Ve věznici Rapotice jsou vybraní odsouzení testováni minimálně jednou za týden. Testování provádějí pracovníci zdravotnického zařízení a to za přítomnosti testované osoby a příslušníka Vězeňské služby formou odběru moči. Odběr moči se provádí za přímé kontroly, aby nemohlo dojít k záměně. V případě pozitivního nálezu těchto testů jsou odsouzení potrestáni kázeňským trestem. Například celodenním umístěním do uzavřeného oddělení až na 20 dnů.

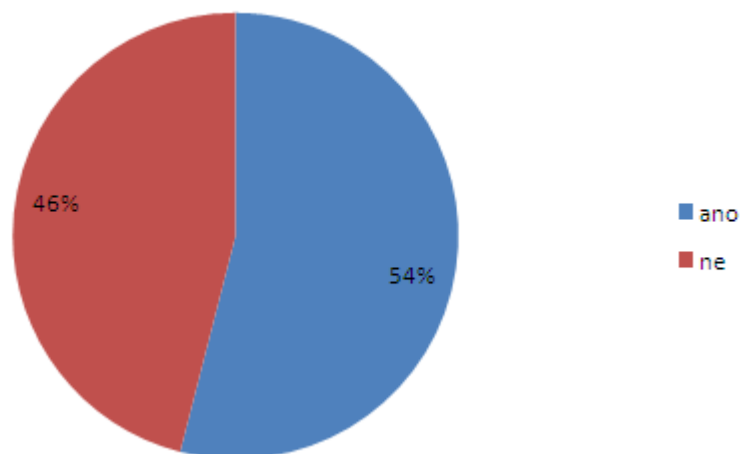
Otázka č. 8: Je ve věznici Rapotice bezdrogová zóna?

Na tuto otázku odpovědělo všech 50 respondentů „ano“.

Otázka č. 9: Je bezdrogová zóna, dle Vašeho názoru, prostředí kde se návykové látky nevyskytují?

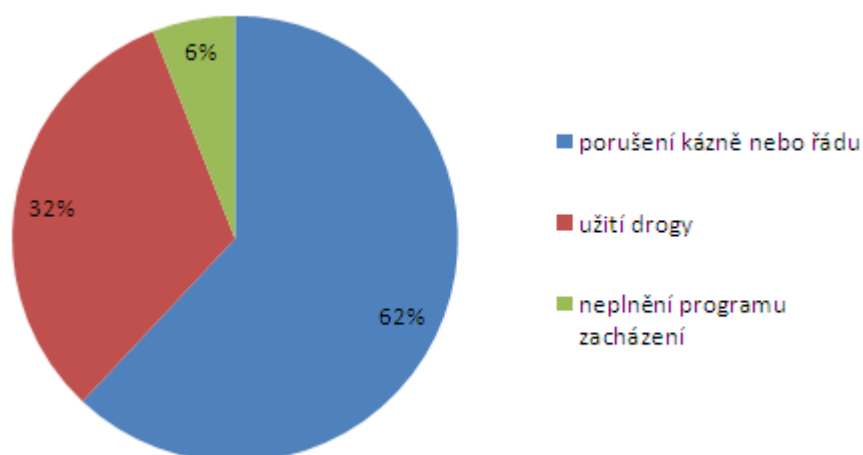
Graf č. 5: Bezdrogová zóna a výskyt drog

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 10: Jaké důvody nejčastěji vedou k vyřazení z bezdrogové zóny?

Graf č. 6: Důvody vyřazení

Zdroj: vlastní zpracování

4.5 Shrnutí empirického šetření

Ve Věznici Rapotice je cca 132 odsouzených, kteří pracují na venkovním nestřeženém pracovišti u cizích subjektů. Každodenní pohyb odsouzených přes hlavní bránu věznice je velký. A tím se samozřejmě zvyšuje riziko průniku drog do věznice. Dle Nařízení generálního ředitele č. 23/2014 jsou prováděny na hlavní bráně věznice důkladné osobní prohlídky při každém návratu odsouzeného z vnějšího pracoviště. Vzhledem k počtu vracejících se odsouzených a nedostatku času i personálu je dle mého názoru náhoda, že se nějaká nelegální látka nalezne.

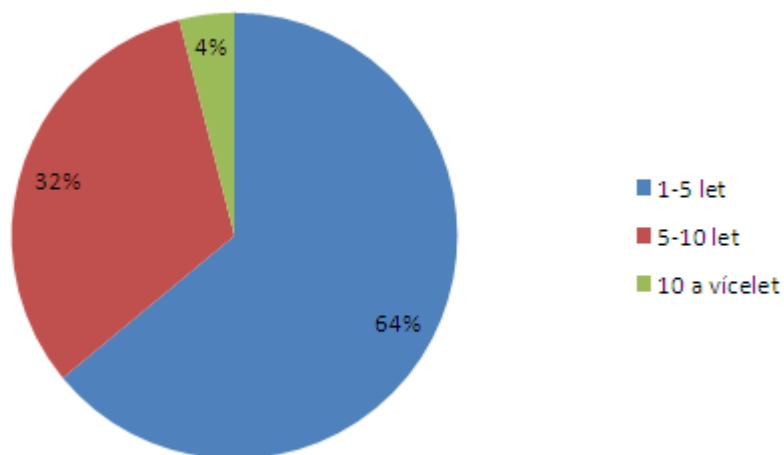
Do Věznice Rapotice jsou umísťováni odsouzení s nejmírnějšími režimy - typ dohled a dozor. Odsouzení zařazení do typu dohled mají umožněný volný pohyb ve vymezeném prostoru ve venkovních prostorách věznice v čase 8:00 – 19:30. To napomáhá možnostem přehození balíčku s nějakou látkou přes oplocení věznice civilními osobami a následné vyzvednutí balíčku odsouzeným. Z dotazníku vyplývá, že do věznice Rapotice se touto metodou dostává drtivá většina drog. U odsouzených vracejících se z venkovních prostor, zpět na oddělení, probíhá osobní prohlídka jen namátkově. Odsouzení toho v častých případech zneužívají a na ubytovnu odsouzených se tímto způsobem dostane mnoho nelegálních látek.

Za oblast nutných změn považuji oblast kontroly. Kontrola je samozřejmě nutná, aby bylo možné zajistit bezpečnostní funkce věznice. A to tam, kde jsou účinné a oprávněné. Jednosměrné zvyšování kontroly jako odpověď na rostoucí problémy však není v určitých oblastech tou správnou cestou. Dále je dle mého názoru důležité zefektivnit způsoby odhalování drog, např. využitím služební kynologie nebo nákupem lepších testů na přítomnost drog v těle. Z názoru příslušníků vyplývá, že bezdrogová zóna není místem, kde by byli odsouzení izolováni od drog. To je otázkou vůle a motivace každého odsouzeného.

4.6 Vlastní výzkumné šetření z hlediska odsouzených

Otázka č. 1: Na jak dlouho jste odsouzen?

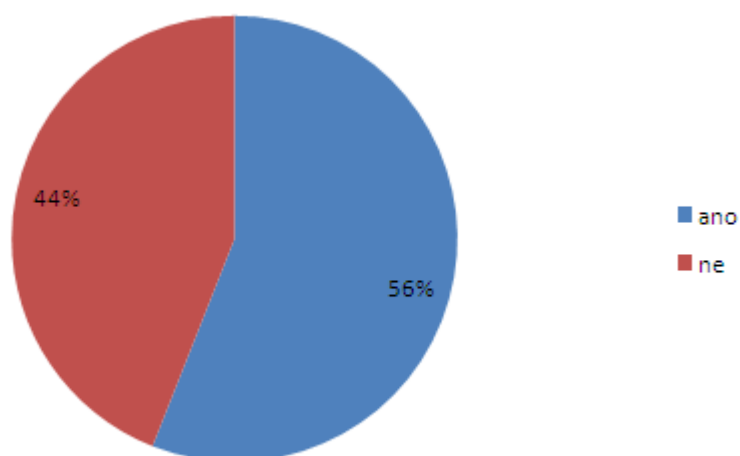
Graf č. 7: Doba odsouzení

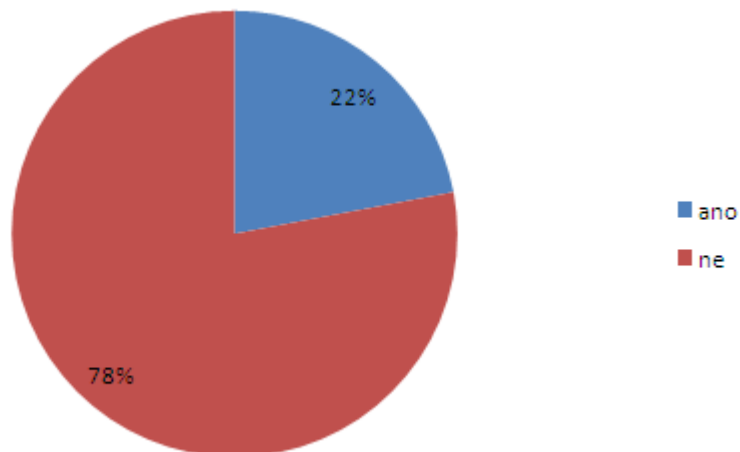
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2: Byl jste někdy drogově závislý?

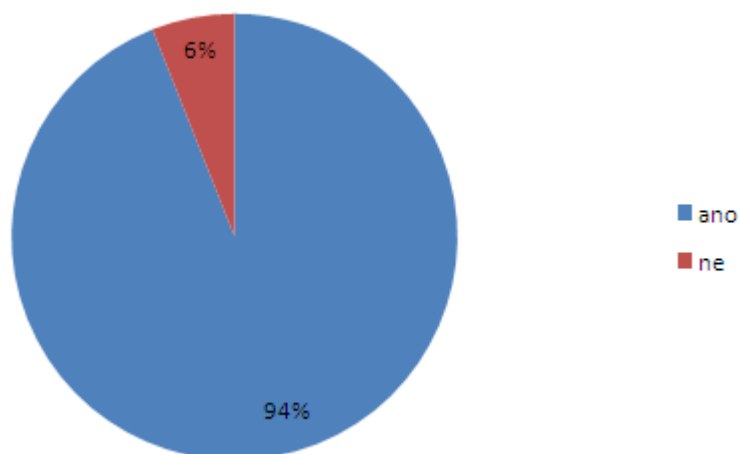
Graf č. 8: Drogová závislost

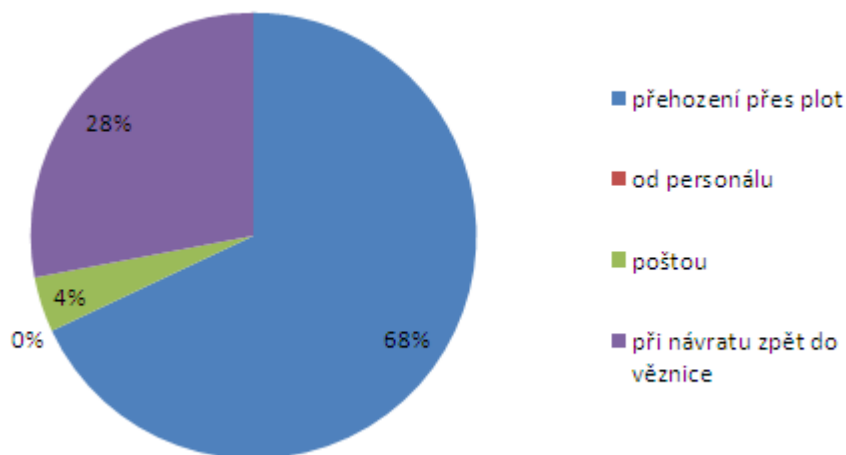
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3: Léčil jste se někdy se svou závislostí?*Graf č. 9: Léčba závislosti*

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4: Požil jste někdy ve výkonu trestu drogu?*Graf č. 10: Požití drogy ve VTOS.*

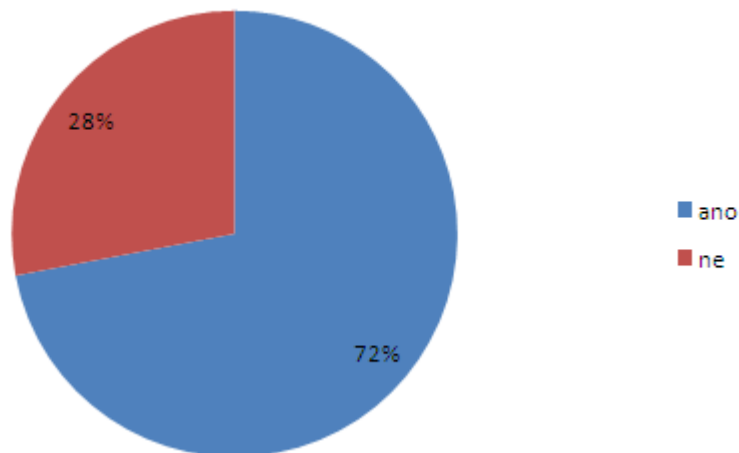
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5: Jakým způsobem jste se k ní dostal?*Graf č. 11: Způsob obstarání drog*

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 6: Co by vás motivovalo k absenci drog ve výkonu trestu odnětí svobody?

Na tuto otázku odpověděla převážná většina, že by chtěli jisté výhody v bezdrogové zóně. Nejčastěji se jedná o navýšení možnosti nákupu v kantýně, prodloužení doby sledování TV na neomezenou, více společenských aktivit a v neposlední řadě také častější přerušení výkonu trestu odnětí svobody.

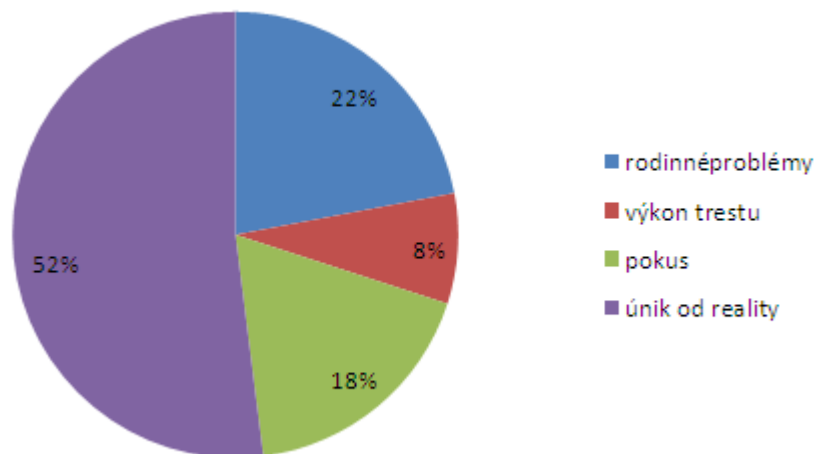
Otázka č. 7: Je pro Vás bezdrogová zóna přínosná?*Graf č. 12: Přínos bezdrogové zóny*

Zdroj: vlastní zpracování

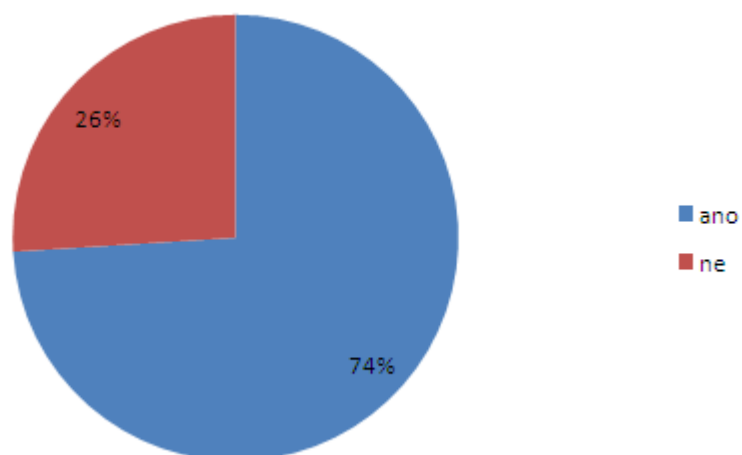
Otázka č. 8: Co vám droga přináší?

Na tuto otázku odpovědělo nejvíce respondentů, že je to jediná věc, která jim připomíná život „venku“. Menší část respondentů odpověděla, že je to pro ně únik od reality uvěznění. Také je to pro ně další způsob jak uvolnit tenzi z absence soukromí.

A v důsledku omámení drogou pro ně čas představuje jinou dimenzi a utíká mnohem rychleji.

Otázka č. 9: Co je příčinou, že drogy berete?*Graf č. 13: Příčina užívání drog*

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 10: Bral byste drogy, pokud byste nebyl odsouzen?*Graf č. 14: Užívání drog mimo VTOS*

Zdroj: vlastní zpracování

4.7 Shrnutí empirického šetření

Jak jsme již mohli vyčíst z předchozích dat, ve věznici Rapotice je drtivá většina odsouzena na 1 – 5 let. Více jak polovina dotazovaných je drogově závislá, avšak téměř zanedbatelný počet odsouzených se se svou závislostí v minulosti léčilo. Dále z mé studie vyplývá, že naprostá většina (v našem případě 47 respondentů) v užívání drog pokračuje i za mřížemi. Drogy se k odsouzeným dostávají nejčastěji přehozem přes plot nebo při návratu zpět do věznice. Jako motivační faktory jsem odhalil, že odsouzení požadují lepší podmínky v bezdrogových zónách a hlavním faktorem je častější přerušení výkonu trestu odnětí svobody. O tom svědčí i otázka č. 9, kdy největší počet respondentů uvedlo jako příčinu užívání drog únik od reality. Nebo řešení rodinných problémů. Znepokojujícím údajem je otázka č. 10, kdy opět drtivá většina respondentů odpověděla, že by brali drogy, i kdyby uvěznění nebyli.

ZÁVĚR

Bakalářskou práci jsem psal na téma „Problematika drog v penitenciárním prostředí“ situovanou do mé domovské Věznice Rapotice. V jednotlivých kapitolách jsem se zabýval danou problematikou hlouběji. Práce se skládá z teoretické a praktické části.

V teoretické části se zabývám obecným tématem vězeňství, kdy jsem popsal její historii, vývoj a současnou problematiku. Dále se zde zabývám popisem jednotlivých drog vyskytujících se v českých věznicích. V další kapitole jsem se zabýval metodami průniku drog do věznic a v neposlední řadě také bezpečnostními riziky při kontaktu s osobami pod vlivem drog.

V praktické části mé práce jsem se zabýval kvantitativním výzkumem ve formě dotazníkového šetření jak z pohledu příslušníků vězeňské služby, tak i z pohledu odsouzených. Za každým dotazníkovým šetřením jsem provedl shrnutí nabytých informací.

Závěrem mé bakalářské práce považuji za velmi důležité zmínit fakt, že vězeňská služba trpí nedostatkem finančních prostředků, což se samozřejmě odráží na nedostatku kvalifikovaného personálu a technického vybavení. V případě, že by byla možná finanční injekce pro vězeňskou službu, posílili by naše řady noví příslušníci. Což by mělo za následek zintenzivnění a zefektivnění prohlídek zaměřených na držení omamných a psychotropních látek. Dále by se mohly zakoupit přístroje na detekci drog a posílit kynologickou službu.

Z mého dotazníkového šetření dále vyplývá, že ve věznici Rapotice je mnoho drogově závislých. I to je dle mého názoru potřeba řešit. Samotní odsouzení uvedli, že by byli schopni za určitých podmínek užívání drog omezit. Odsouzení uvádějí, že jejich hlavním motivačním faktorem pro absenci drog je častější přerušování trestu odnětí svobody. Toto řešení dle mého názoru a zkušeností by nebylo příliš efektivní. Neboť je toto zvýhodnění částečně v rozporu s účelem výkonu trestu odnětí svobody. Z mého pohledu by mohlo pomoci zvýšení počtu volnočasových aktivit zaměřených na drogovou problematiku, což má opět zpětnou vazbu na finanční rozpočet Vězeňské služby ČR.

Závěrem považuji za nutnost zmínit fakt, že drtivá většina odsouzených v dotazníkovém šetření uvedla, že by drogy brali i mimo výkon trestu odnětí svobody. O čem tento fakt vypovídá? Problematika drog se nevztahuje pouze na penitenciární prostředí, ale jedná se problém na globální úrovni. Vzhledem k tomu, že se jedná o problematiku na globální úrovni, řekl bych, že se jedná o boj s větrnými mlýny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. *Drogy: otázky a odpovědi : [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 198 s. Rádci pro zdraví. ISBN 9788073672232.
2. HÁLA, J. *Teorie a praxe vězeňství. 2, Optimalizace výkonu trestu odnětí svobody*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1999. 103 s. ISBN: 80-7040-376-4.
3. MAREŠOVÁ, A., SOCHŮREK, J., VÁLKOVÁ, J. *Drogová problematika ve věznicích ČR a některých zahraničních věznicích*. Praha: IKSP, 2000. ISBN 80-86008-84-3.
4. MŮHLPACHR, P. *Sociopatologie*. Brno: Masarykova Univerzita, 2009. ISBN: 978-80-210-4550-7.
5. NAHODIL, František. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2003, 97 s. Eupress. ISBN 80-867-5405-7.
6. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Léčba a prevence závislostí. Příručka pro praxi*. 1. vyd. Praha: Psychiatrické centrum, 1996. 199 s. ISBN 80-85121-52-2.
7. REKTOŘÍK, Jaroslav. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2002, 264 s. ISBN 8086119602.
8. ROTGERS, Frederick. *Léčba drogových závislostí*. Vyd. 1. Překlad Martin Hajný, Magdalena Slácalová. Praha: Grada, 1999, 260 s. Psyché (Grada Publishing). ISBN 8071698369.
9. SKÁLA, Jaroslav. *..až na dno!?: fakta o alkoholu a jiných návykových látkách (zneužívání a závislost)*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha : Avicenum, 1988.
10. SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie. I. díl, Úvod do teorie trestu a trestání*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007 a. 57 s. ISBN 9788073722036.
11. ŠEJVL, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z adiktologie: fatální předávkování uživatelů nelegálních drog*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007, 151 s. ISBN 978-80-246-1349-9.
12. ŠTABLOVÁ, R. a kol. *Drogy, kriminalita a prevence*. Praha: Policejní akademie ČR, 1997, ISBN 8085981-64-5 s. 11.
13. UHLÍK, J. F. J. *Řezáč - reformátor vězeňství a školství 19. století*. 1. vyd. Praha: Vězeňská služba ČR, 1997. 145 s
14. UHLÍK, J. *Historie věznění a vězeňství v Čechách*. Praha: Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, 2006. 319 s.

15. *Vězeňství a nelegální drogy: sborník textů z oblasti užívání nelegálních návykových látek ve věznicích*. 1. vyd. Editor Spirig Harald, Miloslava Havlíčková, Michal Miovský. Praha: Úřad vlády ČR, 2003, 138 s. ISBN 80-86734-03-x.
16. VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, 543 s. ISBN 978-80-7367-342-0.
17. VRATISLAVA ČERNÍKOVÁ, Vojtěch Sedláček. *Základy penologie pro policisty*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002. ISBN 8072511041.
18. VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 176 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2510-9.

Legislativní zdroje:

1. Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 23/2014, o vězeňské a justiční strážci České republiky.
2. Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 36/2010, kterým se upravuje protidrogová politika Vězeňské služby České republiky.
3. Zákon 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.
4. Zákon 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů
5. Zákon 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci ČR.

Internetové zdroje:

1. Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 36/2010, kterým se upravuje protidrogová politika Vězeňské služby České republiky
2. Vězeňská služba České republiky. *Zákon o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky* [online]. 1998, 2000 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/vazebni-veznice-liberec-79/o-nas-1591/vykon-vezenstvi-1132/>
3. Vězeňská služba ČR. *Vscr* [online]. 2002 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: www.vscr.c
4. Trestní řízení. *Základní pojmy* [online]. 2000 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BZ   Bezdrogová zóna.

VS ČR   Vězeňská služba České republiky.

VTOS   Výkon trestu odnětí svobody.

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK Č. 1 : VĚZNICE NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

SEZNAM TABULEK

GRAF Č. 1: DÉLKA SLUŽEBNÍHO POMĚRU

GRAF Č. 2: TYPY DROG

GRAF Č. 3: ZPŮSOBY PRŮNIKU DROG DO VĚZNICE

GRAF Č. 4: EFEKTIVITA ODHALOVÁNÍ DROG

GRAF Č. 5: BEZDROGOVÁ ZÓNA A VÝSKYT DROG

GRAF Č. 6: DŮVODY VYŘAZENÍ

GRAF Č. 7: DOBA ODSOUZENÍ

GRAF Č. 8: DROGOVÁ ZÁVISLOST

GRAF Č. 9: LÉČBA ZÁVISLOSTI

GRAF Č. 10: POŽITÍ DROGY VE VTOS.

GRAF Č. 11: ZPŮSOB OBSTARÁNÍ DROG

GRAF Č. 12: PŘÍNOS BEZDROGOVÉ ZÓNY

GRAF Č. 13: PŘÍČINA UŽÍVÁNÍ DROG

GRAF Č. 14: UŽÍVÁNÍ DROG MIMO VTOS

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č. I: DOTAZNÍK PRO DOZORCE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY VĚZNICE RAPOTICE

PŘÍLOHA Č. II: DOTAZNÍK PRO OSOBY VE VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO DOZORCE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY VĚZNICE RAPOTICE

Tento dotazník je anonymní a bude sloužit pouze pro studijní účely

1) Jak dlouho jste zaměstnancem Vězeňské služby?

- a) 1 – 5 let
- b) 5- 10 let
- c) 10 a více let

2) Za dobu svého působení u Vězeňské služby jste se setkal s výskytem drog ve věznici?

- a) ano
- b) ne

3) O jaký typ drogy se jednalo?

4) Jakým způsobem se do věznice dostaly?

- a) přehozením přes plot
- b) personál
- c) poštou
- d) při návratu odsouzeného zpět do věznice

5) Myslíte si, že je způsob odhalování drog ve věznici efektivní?

- a) ano
- b) ne

6) Jsou odsouzení testováni na přítomnost drog?

a) ano

b) ne

7) Jakým způsobem se provádí test?

8) Je ve věznici Rapotice bezdrogová zóna?

a) ano

b) ne

9) Je toto místo, dle Vašeho názoru, prostředí, kde se návykové látky nevyskytují?

a) ano

b) ne

10) Jaké důvody nejčastěji vedou k vyřazení z bezdrogové zóny?

a) porušení kázně nebo řádu

b) užití drogy

c) neplnění programu zacházení

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO OSOBY VE VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Tento dotazník je anonymní a bude sloužit pouze pro studijní účely

1) Na jak dlouho jste odsouzen?

a) 1-5 let

b) 5-10 let

c) 10 a více let

2) Byl jste někdy drogově závislý?

a) ano

b) ne

3) Léčil jste se někdy se svou závislostí?

a) ano

b) ne

4) Vzal jste někdy drogu ve výkonu trestu?

a) ano

b) ne

5) Jakým způsobem jste se k ní dostal?

- a) přehození přes plot
- b) od personálu
- c) poštou
- d) při návratu zpět do věznice

6) Co by Vás motivovalo k absenci drog ve výkonu trestu odnětí svobody?

7) Je pro Vás bezdrogová zóna přínosná?

- a) ano
- b) ne

8) Co vám droga přináší?

9) Co je příčinou, že drogy berete?

- a) rodinné problémy
- b) výkon trestu
- c) pokus
- d) únik od reality

10) Bral byste drogy, pokud byste nebyl odsouzen?

- a) ano
- b) ne